

n reg 4698

Veu de l'exili català i republicà

Espagne
Correspondance

N° 41

1er. desembre 1988

La mort d'un amiral

Le fils d'un républicain espagnol qui tient à conserver l'annuaire nous adresse ce témoignage à propos de Valentin Fuentes, amiral de la flotte de la République espagnole, décédé à Paris dans la nuit du 5 au 6 juin. L'amiral était âgé de 93 ans.

Cet homme était un exemple rare de loyauté. Officier sous la monarchie espagnole, il avait prêté serment de fidélité, comme le roi y avait engagé tous les officiers de l'armée royale à la fois, à la jeune République espagnole de 1931. Je crois pouvoir dire qu'il était resté monarchiste au fond de lui-même, mais l'idée de trahir son serment ne l'effleurant même pas, il prit seul le chemin de l'exil en 1939, laissant les siens en Espagne. Je l'ai vu pour la première fois en zone libre à Marseille en 1942. Il confectionnait de ses mains des espadrilles pour pouvoir survivre. Avec humour, il disait que dans la marine, il est nécessaire de savoir tout faire. (...)

Cette destinée extraordinaire n'est pas unique chez la génération, sacrifiée des exiliés républicains espagnols. Combien d'hommes admirables ont disparu en alliance loin de leur terre natale mais avec, au fond de leur cœur, une Espagne sublime ?

"Le Monde" - 1975

Reproduim el retall de diari que encapçala aquesta "Veu" perquè reflecteix una vida exemplar, una vida de ciutadà republicà que, a l'exili, un veritable exili, per fidelitat a la pàtria i a ell mateix, va fer front amb dignitat a l'adversitat.

El combat xilè

Pinochet va demanar "perdó al poble pels seus possibles errors".

"Error", el crim històric comés amb el cop d'estat de l'11 de setembre de 1973 a Santiago de Xile? "Error", la tortura a que ha estat sotmès el poble?

A Espanya, a Catalunya, ni això! Ningú gos dir que l'aixecament feixista del 18 de juliol de 1936 va ser "un error" o "un crim".

Cóm pot el poble guarir del franquisme sense "reacció saludable"?

El primer d'octubre, just abans el referendium per dir "sí" o "no" a Pinochet, llegim que "els xilens saben avui que el "no" és legal, que ells tenen el dret a votar així. La por els ha abandonat". Trobem aquestes reflexions força significatives. Recordem que el proletariat espanyol va votar massivament, "deu milions de vots", pel PSOE sorgit de l'interior mateix del règim. Aquest vot era també "legal", o sigui "no subversiu".

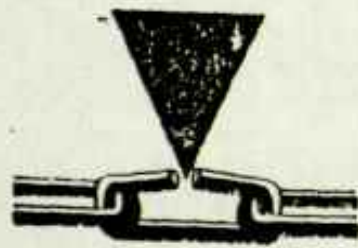
Es que s'ha de ser "legal", de la "legalitat" imposada subversivament, o "subversiu", exigint la llibertat no atorgada?

Aquesta aparença de "llibertat" - sota l'estricta control de l'exèrcit - que es troba a Xile en aquest primer d'octubre, indubtablement, és el fruit de tants i tants sacrificis i lluites contra el pinochetisme. És que la podem comparar a la llibertat que presidí a Catalunya i a Espanya l'elecció del 12 d'abril del 31? Aquesta llibertat no era atorgada, era el resultat dels bombats populars.

El poble xilè es troba en ple combat democràtic contra el règim, contra un exèrcit que conserva el poder amb la força. Es que un combat democràtic i no violent, un combat referendari o electoral pot "guanyar una guerra"?

Perquè es tracta bé d'una guerra. El règim, aconseguint que el poble accepti l'ocasió d'expressar-se, guanya i perd alhora una batalla. El poble també, expressant-se, perd la força de l'oposició absoluta.

En aquest 6 d'octubre, el poble xilè s'ha expressat i ha guanyat! El general conserva però, amb la força, el poder i la iniciativa.

De "Chroniques..."

UBB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEDOC

L'"error" de Pinochet?

Es que el general Pinochet ha comés un error el 30 d'agost designant-se ell mateix per succeir-se com a cap d'Estat? Vist com la població de Santiago, confosos socialistes, comunistes i demòcrates-cristians, han manifestat davant el Palau on Allende va ser assassinat, manifestació acabada en violències amb les forces de carabiners, diriem que Pinochet ha comés un error. La impopularitat és potser massa immensa per a que pugui realitzar-se una "transició" com la que ha reeixit a Espanya i a Catalunya, però menys a Euskadi.

Si la població obrera i combatent de Xile no va poder o no va saber aprofitar la lliçó republicana espanyola del juliol 36, potser ara no caurà en la trampa de conformar-se amb una "democratització" que deixaria en peu el règim instaurat per Pinochet.

Propostes republicanes

En nom de l'Agrupació d'ARDE a França, el correligionari Manuel Riera Claville presenta una Proposta de Referèndum sobre la forma d'Estat, República o Monarquia. Escriu: El perfeccionament i l'aprofundiment de la democràcia exigeix amb un clam d'urgència un referèndum en tots els pobles, nacionalitats i regions autònomes de l'Estat espanyol per decidir el tema capital de la forma d'Estat, republicana o monàrquica.

.....

El referèndum serà un fet polític el dia en que, en la consciència profunda dels pobles i nacionalitats hispàniques apareixi "com un llampec polític" la voluntat d'aclarir i d'enfortir tots els poders de l'Estat a tots els nivells i sense excepció.

El referèndum significarà la cessació definitiva de la legalitat post-franquista continuada amb el reformisme i el pactisme en la confusa amalgama de franquisme residual i de pragmatisme d'una part de l'oposició.

.....

El referèndum ha d'ésser demanat pels republicans amb totes les garanties jurídiques i operacionals per a que, en una consultació popular transparent es manifesti la verdadera voluntat de l'opinió pública....

Setembre 1988

De "Chroniques.."

Extreiem d'una Comunicació de Manuel Riera Claville al Congrés d'ARDE a Madrid:

Participació dels republicans a les eleccions europees de 1989

Quasi ningú sap que l'embrió original del moviment europeista en totes les nacionalitats i regions de l'Estat espanyol, estigué, en els dies crítics i augurals de la post-guerra, en una llunyana trobada celebrada en 1948 a Brussel·les entre el líder socialista belga Paul-Henry Spaak i el aleshores Vice-President del govern republicà espanyol en exili Don Fernando Valera.

.....

Gairebé ningú s'atreveix avui a dir ni a escriure que la conseqüència del primer apropament entre demòcrates de l'interior i de l'exili sota un denominador comú europeista va ser consagrat políticament davant l'opinió internacional en el Congrés del Moviment Europeu a Munich en 1962, on l'abraçada entre Gil Robles i

Madariaga simbolitzà la vertadera fi de la guerra civil.

Les eleccions per a Diputats europeus en 1989 seran decisives en la marxa progressiva cap a la unitat política d'Europa.

Es necessari i urgent que els republicans intervinguin, participin i es presentin davant l'opinió pública com els autèntics avantguardistes i com els més lleials europeistes...

Setembre 1988

Els presos bascos

Segons ens assabentem, en aquest mes de setembre 88, hi han actualment, en les diferents presons espanyoles, 424 presos bascos, presumtes membres d'ETA. L'alliberació d'aquests presos, germans de combat, és una de les principals reivindicacions d'ETA, tant en la lluita com en unes possibles negociacions amb el govern de Madrid.

Nosaltres recordarem que els 30.000 presos peninsulars i sobretot asturians, obrers de les mines que foren empresonats per l'exèrcit de la reacció espanyola, dirigit per cert per un tal general Franco en el mes d'octubre de 1934, varen ésser una de les raons que decidiren els ciutadans de tota la península a votar per les esquerres defensores de la República, a les eleccions del 16 febrer 1936.

La mort d'un tirà

El dictador militar del Pakistà, general Zia, ha mort el 17 d'agost i no en el seu llit. Aquest dictador era un agent de l'imperialisme USA i manipulava contra la URSS la rebel·lió afgana.

Nosaltres compararem la mort del general Zia a l'execució exemplar, a Espanya, en vida de Franco, de l'almirall Carrero Blanco. No tots els tirans moren en el llit.

El general Zia havia estat nomenat, en 1976 cap d'estat major pel president Bhutto, tot com el general Pinochet havia estat nomenat pel president Allende i el general Franco pels dirigents republicans espanyols.

El general Zia, erigint-se en dictador va assassinar el president Bhutto, com Pinochet va assassinar el president Allende i com Franco va, també, assassinar..... (no trobem prou espai per dir-ho).

Els dictadors i els tirans sorgeixen i es mantenen com agents de l'imperialisme capitalista.

Els dos "Jordis"

Estem a "Liber'88", exposició internacional del llibre, a Barcelona, en aquest començament d'octubre. Hi ha presents, oficialment, dos "Jordis". L'un d'ells, president, comença un discurs oficial en català, llengua del país, i de cop, l'acaba en castellà, llengua dita "de l'Estat", dient que ho fa perquè l'altre Jordi ho compregui. Aquest altre Jordi és "Jorge", ministre de la Cultura de Madrid. Es normal, aquesta situació? Com portar-hi remei? Els dos, sembla, entenen molt bé el francès.

O potser, si per ésser ministre o altres càrrecs enlairats, a l'Estat espanyol, fos obligatori, almenys, d'entendre les llengües "nacionals". "Federació", respecte a totes les llengües? Dificil!

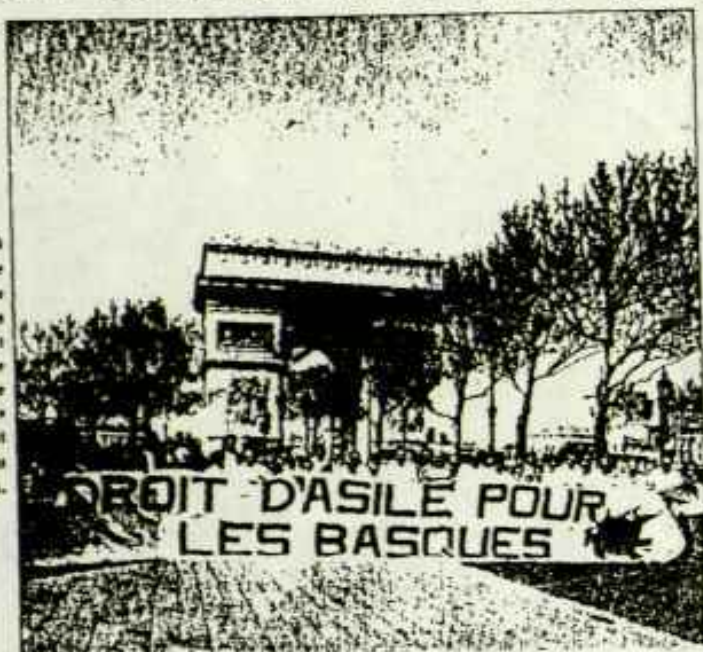
El dret d'asil

Quan les nocions de "refugiats polític" i de "dret d'asil" es veuen sotmeses a les conveniències de la "raó d'Estat" la seva aplicació es troba perturbada i el "dret" arriba a ésser anihilat.

Així ha succeït amb l'argument de que "com Espanya és una democràcia", els "espanyols" - republicans, bascos i catalans - no podem pretendre a aquest "dret d'asil".

Es exemplar el cas recent del refugiats basc Santi Potros, al que s'havia acordat l'estatut de refugiats en 1982 i ara l'OFPRA ha estimat que per "activitats il·legals" "no hi té ja dret". Aquesta disposició pot conduir a l'extradició.

23 avril 1988 à Paris : Une quarantaine de réfugiés basques espulés suivant la procédure "d'urgence absolue" puis libérés, dénoncent leur situation au siège de l'OFPRA.

El "dret d'asil" no es troba, com deuria, "protegit" dels interessos polítics dels Estats.

Els "espanyols" en demanen més...

En un anomenat seminari franco-espanyol celebrat a Leon aquest 10 d'octubre, "els espanyols", o sigui els ministres madrilenys, especialment el de govern nació, demanen més... repressió contra el moviment basc. Desapareguda la repressió cega de la "urgència absoluta", es troben com òrfens. Tot i dient que practicaran una "obertura i diàleg amb l'ETA", naturalment, no ho realitzen, i la situació resta bloquejada. Llegim que les autoritats espanyoles, per resoldre el problema, es limiten "a les qüestions d'amnistia, d'alliberació de detinguts i de reinserció dels militants", i que "refusen el abordar el problema basc en termes polítics".

Perquè el "problema basc" - tot com el "problema català" - és polític, no? Es un problema de superació del post-franquisme.

"Dret de tutel.la" militar

A Xile, el general Pinochet, malgrat el triomf del "no" en el plebiscit, no se'n va. L'oposició moderada vol, en aquest mes d'octubre, "negociar" amb l'exèrcit la sortida de Pinochet. La Constitució pinochetista de 1980 acorda a l'exèrcit un "dret de tutel.la" sobre el poder civil, el delictes d'opinió i posa fora de la llei les doctrines marxistes.

Recordem bé que, d'ençà de la "democratització", a Espanya, l'exèrcit franquista s'acordava, ell, interpretant com volia la nova Constitució, un "dret de tutel.la" sobre la nació. Es una posició de "triomfador que deixa governar sempre que el poder civil no contrariï el seu "dret de triomfador".

Es parla d'un possible "pinochetisme sense Pinochet". Es que a l'Estat espanyol no prevaleix un "franquisme sense Franco"?

Jorge Semprun, ministre

Jorge Semprun conegut intel·lectual espanyol, exiliat dirim "privilegiat", ha estat nomenat ministre de la Cultura pel govern de Madrid. A la mort de Franco, adherí a "la democràcia restablerta a Espanya", com ha dit recentment.

Es evident que el règim post-franquista fa esforços per dir, "rehabilitar-se". Perquè, no ho oblidem, el crim múltiple de Franco ho va ser, també, contra la cultura espanyola. No va ser característic del règim l'afusellament d'un poeta, de Federico?

En una entrevista a el "Monde", el 22 d'octubre, Jorge Semprun pren per missió aquesta "rehabilitació". No ens parla d'una "Fundació Reina Sofia"(!)? No parla d'un "Museu de l'Exèrcit, monument històric que no cal capgirar?

Semprun afirma que Madrid és "la capital cultural d'Europa". És aberrant! És aquesta, també, una temptativa de "rehabilitació", diguem "pòstuma" de la que, havent estat, quan la nostra guerra, "la capital del món", va tenir la dissort de ser la capital del franquisme.

Nosaltres direm que el pretés "retorn a la democràcia" és un escarni que se'ns fa als republicans.

Semprun nega el nostre "problema lingüístic". Llegim: "a Barcelona tothom parla espanyol", "Els problemes - que són reals - de que sofreix la capital (Barcelona) no crec que siguin d'ordre lingüístic", encara que parli, siguem justos, de "l'afirmació de la identitat nacional catalana".

Semprun pren com a missió l'exaltació de Madrid, que, diu, "ha obtingut amb el retorn a la democràcia un prestigi i una autoritat que no havia mai conegut".

Aquesta "Espanya" que vol rehabilitar-se prova que sofreix d'un complex de culpabilitat, de la culpabilitat d'un crim no reconegut.

No ho volen saber...

Els governs de Madrid i de Washington sembla que han arribat, en aquest final de setembre, a un acord definitiu sobre la presència militar nordamericana a Espanya. El govern de Madrid accepta "no carcar a saber si els vaixells americans que s'ajornaran en algunes espanyoles transportaran o no armes nuclears."

Si la base militar de Torrejón de Ardoz desapareix, la presència americana continuarà i serà "substancial". Les bases de Rota, de Saragossa i no Moron continuaran.

Triste destí dels pobles d'Espanya - i de Catalunya - a disposició de les exigències de l'imperialisme USA.

BONES PÀGINES

Continuació de les "Memòries d'un caralà parisenc". V.E. - XVI.

Una altra vegada em van destacar amb un jardiner que s'ocupava d'una propietat immensa. Calia rasclar, regar, tallar les branques. Una vegada em van posar amb un cavall de conreu. Jo no estava acostumat als cavalls i vaig tenir molta dificultat a fer-lo caminar. Una vegada va trepitjar brutalment amb la pota del darrera i la ferradura va fregar la vorera de la sabata. A uns pocs mil·límetres més m'hauria aixafat un dit del peu. Aquesta feina no va durar gaire temps.

També vaig arrencar patates a l'hort d'un particular durant dos dies. Amb una aixada o càvec, és a dir una espècie de forca amb

el mànec perpendicular a les punxes, calia inclinar-se i estirar amb força. La terra és molt, molt baixa quan no s'hi està acostumat i vaig tenir una lumbàlgia terrible. Però em van donar unes quantes patates per millorar el ranxo. En general, els pagesos dels voltants preferien escollir els espanyols que venien del camp, per ajudar-los, cosa que és normal. Però aquests espanyols, per això mateix, estaven més ben alimentats que la resta del grup. Al contrari del que succeïa a la societat ordinària, eren ells els privilegiats. Recollien les restes del "marché noir" dels agricultors, durant la penúria. Feien d'intermediaris per canviar el tabac.

Una vegada vam ser sorpresos pels surveillants a mitja nit, despertant tothom i fent una crida per comprovar que ningú mancava.

El costum la crida es feia al vespre solament. I després, cap a les 4 del matí, no va crida. Era l'11 de febrer de 1942 i la finalitat d'aquestes crides era de comprovar que ningú no s'havia absentat per atemptar contra la vida de Franco i de Serrano Suñer, el seu gendre, que van passar per Le Perthus i es van entrevistar amb Pétain a Montpel·lier i amb MUssolini a Bordiguera. Nosaltres, naturalment, ens perdiem fent suposicions perquè no estàvem al corrent d'aquest viatge.

Consideracions sobre la fam.

No hi ha una sola mena de fam. Vaig patir gana a Barcelona, abans de la incorporació. Vaig patir gana als camps. Però, per una part era una gana selectiva. Sempre

lenties, mai verdura ni fruita, un pa que es floria fàcilment, la carn rara i sempre de llauna (corned beef) provoquen les carències, la monotonia i la magror. Però hi ha una jerarquia de les fams. Quan la remolatxa es va fer rara i va ser substituïda per les rutabagas i els topinambours, batejats basòfia (menjar de poro), en quantitat insuficient, vam ser molt aprop de la fam absoluta. Quan els rars diumenges que hi havia cigrons i patates, aquests eren comptats, i no abocats amb el cassó a les gamelles arrengrerades a terra, per obtenir la igualtat absoluta, això a penes es pot imaginar avui.

La meua talla és del 1,61 m. i peso el 1980, 71 Kgs. Diguem que el meu pes normal deu ésser de 61 Kgs. Ara bé, el 1944 jo pesava 48 Kgs. No era un esquelet vivent com els internats de Buchenwald, però les meves cames eren primes com si fóssin braços.

Aquesta fam explica algunes coses :

x Els somnis de menjar. Aquest somnis eren provocats o entretinguts per les conversacions dels famèlics que tractaven sempre de menjar, que esdevenia una obsessió. Jo somniava plats de faves.

x El canvi de la ració de tabac, scaferlati, per un troç de pa, amb els que treballaven per els pagesos.

x El robatori de productes agrícoles, el raïm i les olives, que no vaig fer mai. El meu germà va curar espanyols que havien rebut perdigonades a les natges d'un propietari irascible que defensava les seves oliveres. En canvi vaig recollir figues a les figueres de Ceyreste. Una vegada un propietari amb un fusell em sorprengué mentre estava a la figuera. Ell tenia encara més por que jo. Em vaig escapar i no va passar res més.

(Continuarà)

Presentar per : Agustí Clariana
Joaquim Vinyes

- Lió
- Décines - França

De J. Carrasco -
"La Odisea de los
Republicanos espa-
ñoles en Francia -
1936-1945."